

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ГЛУХІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ
ОЛЕКСАНДРА ДОВЖЕНКА

Навчально-науковий інститут педагогіки і психології
Кафедра педагогіки і психології початкової освіти

СИЛАБУС
навчальної дисципліни

«Формування емоційного інтелекту здобувачів освіти»

Код дисципліни	БК
Освітній рівень	третій (освітньо-науковий)
Статус дисципліни	Дисципліна вільного вибору аспіранта
Галузь знань	01 Освіта
Спеціальність	013 Початкова освіта
Освітньо-наукові програми	ID ОНП в ЄДЄБО: Початкова освіта 36345
Обсяг дисципліни	5 кредитів ECTS (150 академічних годин)
Види аудиторних занять	лекції, практичні заняття
Форми контролю	залік

Інформація про викладачів

Викладач (ПІБ, науковий ступінь, вчене звання, посада)	Бірюк Людмила Яківна, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки і психології початкової освіти. Гоголь Наталія Валеріївна, доктор педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки і психології початкової освіти.
Контактний телефон	0990583444;
E-mail:	kafpipo@gmail.com
Профіль викладачів	http://surl.li/flmzo http://surl.li/flmzu
Консультації	Щосереди, 14.00-15.00 год ауд. № 109, 1 корпус; за умови дистанційного навчання в цей же час на платформі Zoom, Google Meet

м. Глухів, 2022-2023 навчальний рік

1. Анотація курсу. Ми живемо у епоху соціальних змін: змінюються умови життя, цінності, характер відносин. Суспільство вимагає, щоб здобувачі освіти були успішними, активними, гармонійно розвиненими, стійкими до стресів; вміють справлятися з труднощами та досягати поставлених цілей, відкритими для пізнання та освоєння нового.

У світі, де немає універсальних методів подолання труднощів, де традиційні форми соціальної інтеграції вже не завжди успішні, все більшого значення набуває розвиток особистісного потенціалу, здатності до розуміння себе, до самоорганізації та саморегуляції, що дає незаперечні переваги у взаємодії з соціумом, засвоєнні соціальних норм і правил, активної самореалізації у суспільстві. Таким чином, особливо актуальним стає завдання організації навчального процесу, що включає соціально-емоційний розвиток.

Відтак, особливого значення набуває формування емоційного інтелекту здобувачів освіти й зростає потреба усвідомлення та управління емоційними станами та проявами емоцій, що супроводжують практично будь-яку діяльність людини. Процес формування емоційного інтелекту є інтегративним за своєю сутністю, а означає, що якість є надзвичайно важливою, професійно необхідною, ключовою. Емоційний інтелект оптимізує міжособистісну взаємодію та комунікацію на всіх рівнях, сприяє підвищенню саморозуміння та взаєморозуміння, досягненню стану внутрішньої цілісності та збереженню емоційного здоров'я.

Дисципліну *«Формування емоційного інтелекту здобувачів освіти»* включено до циклу варіативних дисциплін професійної підготовки здобувачів вищої освіти першого наукового ступеня «Доктор філософії».

1. Мета та завдання дисципліни.

1.1. Програма вибіркової дисципліни *«Формування емоційного інтелекту здобувачів освіти»* має **на меті** формування знання про емоційний інтелект як важливий особистісний ресурс; розширення уявлення про способи його розвитку; ознайомлення з теоріями і методиками його розвитку; ознайомлення здобувачів освіти з вимогами держави й суспільства до організації емоційно-інтелектуальної освіти майбутніх викладачів педагогічних закладів під час оволодіння освітнім рівнем «Доктор філософії»; з основами теорії і практики формування емоційного інтелекту майбутніх викладачів закладів вищої освіти; сформувати емоційний інтелект як динамічну комбінацію знань, умінь, комунікативного професійного досвіду, якостей, цінностей, ставлень на відповідному рівні, що дозволяє здійснювати навчання і виховання в закладах вищої освіти.

1.2. **До основних завдань** відносимо: ознайомлення з основними поняттями емоційного інтелекту, формування уявлень про емоції, емоційний інтелект; підвищення мотивації до формування емоційного інтелекту; розширення досвіду емоційного реагування; формування навичок контролю власних емоцій; формування конструктивної емоційної взаємодії з оточуючими.

Міжпредметні зв'язки: «Формування емоційного інтелекту здобувачів освіти» є вибіркоким освітнім компонентом. Дисципліни, на вивчення яких безпосередньо спирається пропонований курс: «Філософія науки», «Технологія наукових досліджень», «Психологія і педагогіка освіти з методикою викладання», «Компетентнісно орієнтована початкова освіта», «Реалізація концепції НУШ у початковій освіті».

1.3 Очікувані результати навчання. У результаті вивчення пропонованого освітнього компонента здобувач повинен набути таких **компетентностей та програмних результатів навчання.**

Інтегральна компетентність – здатність продукувати нові ідеї, розв'язувати комплексні проблеми професійної та/або дослідницько-інноваційної діяльності у сфері початкової освіти, застосовувати методологію наукової та педагогічної діяльності, а також

проводити власне наукове дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення.

Таблиця 1

Перелік загальних компетентностей

ЗК 1.	Здатність розв'язувати комплексні проблеми у сфері початкової освіти й на межі спеціальностей на основі системного наукового світогляду та загального культурного кругозору із дотриманням принципів професійної етики та академічної доброчесності.
ЗК 6.	Здатність до професійно-педагогічної комунікації, налагодження й підтримки контактів з учасниками наукового дискурсу, до вільного обговорення професійних, комунікативних проблем в усному та писемному форматах наукового мовлення, на високому рівні презентувати дослідницьку роботу науковій спільноті.
ЗК 7.	Здатність до проведення самостійних досліджень на сучасному рівні, до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
ЗК 8.	Здатність генерувати нові ідеї (креативність), виявляти ініціативу (лідерство) та підприємливість, ефективно діяти в команді.

Таблиця 2

Перелік спеціальних компетентностей

СК 1.	Здатність інтегрувати знання з різних галузей, планувати та виконувати оригінальні дослідження, досягати наукових результатів, які створюють нові знання у сфері початкової освіти й на межі спеціальностей і можуть бути опубліковані у провідних наукових виданнях освітньої галузі та суміжних галузей, бути визнаними на національному та міжнародному рівнях.
СК 2.	Здатність застосовувати сучасні методи та інструменти досліджень, цифрові засоби, інструменти, ресурси й технології для провадження досліджень і створення інновацій у сфері початкової освіти, а також в освітній діяльності.
СК 5.	Здатність до навчання впродовж життя, безперервного саморозвитку та самовдосконалення.
СК 7.	Здатність поціновувати й пропагувати високу культуру професійної комунікації, вільно послуговуватися нормами наукового мовлення, розвивати й удосконалювати чуття мови в собі та інших учасників наукового, освітнього дискурсів, усвідомлювати їх цінність, ефективність і важливість, стежити за новітніми публікаціями та нормативними виданнями в початковій і вищій освіті.
СК 8.	Здатність до застосування комплексного підходу у виявленні, формулюванні та розв'язанні завдань і проблем початкової та вищої освіти; планувати та управляти часом підготовки дисертаційного дослідження, впроваджувати здобуті результати у вітчизняну систему освіти.
СК 10.	Здатність організовувати освітній процес на першому рівні (початкова освіта) повної загальної середньої освіти та ЗВО на засадах компетентнісно орієнтованого підходу.
СК 13.	Здатність застосовувати знання основ психолого-педагогічної діяльності, традиційні та інноваційні форми, методи навчання й викладання, педагогічні технології в освітній діяльності.

Програмні результати навчання

ПРН 1.	Розв'язувати комплексні проблеми професійної діяльності, науки та/або інновацій у сфері початкової освіти й на межі спеціальностей, створювати передові концептуальні та методологічні знання, реалізовувати інновації відповідно до вимог Концепції НУШ та компетентнісного підходу.
ПРН 5.	Аналізувати стан і прогнозувати розвиток початкової освіти в Україні та поза її межами, пропонувати ефективні рішення щодо вирішення проблем початкової освіти, оцінювати результати впровадження інновацій.
ПРН 9.	Розробляти й досліджувати концептуальні моделі освітніх процесів і систем, їх наукове, навчально-методичне та нормативне забезпечення, організовувати освітній процес у закладах фахової передвищої та вищої освіти.
ПРН 12.	Організовувати теоретичне та експериментальне дослідження в галузі початкової освіти, визначати завдання дослідницького пошуку та ефективно планувати час для отримання необхідних результатів; проектувати, конструювати, організовувати й аналізувати власну дослідницько-пошукову діяльність і формулювати власні авторські висновки, пропозиції та рекомендації.
ПРН 15.	Управляти складною професійною діяльністю та проектами в умовах вищої та початкової освіти, виробляти та ухвалювати рішення в непередбачуваних професійних контекстах; інтегрувати та використовувати предметні знання як основу змісту освітніх галузей Державного стандарту початкової освіти та трансформувати їх на міжпредметній основі.

Результати навчання визначаються за рівнями сформованості професійної інноваційної компетентності викладача (творчий, високий, достатній, низький), що формуються на основі мотиваційно-ціннісного, когнітивного, діяльнісно-операційного, рефлексивно-результативного її складників за критеріями та показниками до них.

Технічне й програмне забезпечення/обладнання:

комп'ютерний клас;
 ОС Microsoft Windows;
 пакет Microsoft Office;
 Web браузер;
 доступ до мережі Інтернет.

2. Організація навчання

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«Формування емоційного інтелекту здобувачів освіти»

Форма навчання	Курс	Семестр	Загальне навантаження		Кількість годин					Вид семестрового контролю	
			Європейські кредити	Години	Аудиторні заняття				Самостійна робота	Залік	Екзамен
					Всього	Лекції	Лабораторні роботи	Практичні заняття			
Денна/Електронне навчання	I	II	5	150	24	12	-	12	126	+	-
Заочна/дистанційна/ електронне навчання	I	II	5	150	14	8	-	6	136	2	-

Структура залікових кредитів дисципліни
«Формування емоційного інтелекту здобувачів освіти»

№	Назва теми	Кількість годин, відведених на:			
		Лекції	Практ. заняття	Самост. роботу	Інд. роботу
Модуль 1. Теоретичні основи проблеми формування емоційного інтелекту здобувачів освіти					
1.	Тема. Витоки уявлень про емоційний інтелект у філософських учіннях.			11/11	
2.	Тема. Історія становлення уявлень про емоційний інтелект у вітчизняній психології.	2/2		15/11	
3.	Тема. Історія становлення уявлень про емоційний інтелект у зарубіжній психології.		2/2	10/11	
4.	Тема. Структурні компоненти емоційного інтелекту.	2		10/11	
Модуль 2. Психологічні основи формування формування емоційного інтелекту					
5.	Тема. Емоційний інтелект як предмет психологічних досліджень.	2	2	10/11	
6.	Тема. Уявлення про емоційний інтелект як інтегративну, контекстуалізовану властивість індивідуальності.		2/2	10/11	
7.	Тема. Емоційний інтелект в структурі особистості.	2/2		10/11	
8.	Тема. Психологічні механізми формування емоційного інтелекту.			10/11	

Модуль 3. Педагогічні основи формування емоційного інтелекту					
9.	Тема. Моделі емоційного інтелекту.	2/2		10/11	
10	Тема. Прогностична цінність емоційного інтелекту і стан досліджень його ролі в успішності життєдіяльності особистості.		2/2	10/11	
Модуль 4. Підходи до цілеспрямованого формування емоційного інтелекту (тренінги емоційного інтелекту)					
11	Тема. Стратегії саморозвитку емоційного інтелекту.		2	10/15	
12	Тема. Структура тренінгів емоційного інтелекту для здобувачів освіти.	2/2	2	10/11	
	Разом за семестр - 150 год.	12/8	12/6	126/136	Залік

4. Політика курсу:

Академічна доброчесність. Представлені результати освітньо-наукової діяльності мають бути результатом власних творчих пошуків, отриманих у ході навчальної та науково-дослідної роботи.

Відвідання занять. Відвідування лекційних занять є добровільним вибором здобувача. Результати виконання практичних занять мають бути представлені викладачу на перевірку відповідно до розкладу занять особисто під час занять, або в режимі on-line, але не пізніше, ніж до наступного практичного заняття.

Види контролю: поточний, проміжний, підсумковий.

Форми контролю освітньої складової: усне опитування, тестування, захист проєктів, залік; апробація результатів досліджень на наукових конференціях та семінарах; публікація результатів досліджень у наукових виданнях; презентація результатів дослідження на щорічній звітній конференції здобувачів освіти;

Система оцінювання ґрунтується на принципах академічної доброчесності та прозорості

МЕТОДИ НАВЧАННЯ:

МН 1. СЛОВЕСНІ МЕТОДИ: пояснення, розповідь, бесіда, диспут, дискусія, аналіз педагогічних ситуацій, моделювання.

МН 2. НАОЧНІ МЕТОДИ: демонстрування, ілюстрування, презентації.

МН 3. ПРАКТИЧНІ МЕТОДИ: спостереження, розв'язання задач і виконання вправ, практична робота, робота з інформаційними джерелами.

МН 4. МЕТОДИ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ: опорний конспект, методи інтерактивного навчання, методи проблемного навчання, мультимедійні методи навчання, методи проєктної діяльності, тренінг.

ФОРМИ ОЦІНЮВАННЯ (ФО)

ФО 1. УСНА: бесіда, захист рефератів, захист проєктів, доповідь, виступ, повідомлення, коментар опорного конспекту.

ФО 2 ПИСЬМОВА: самостійна робота за варіантами, виконання різнорівневих завдань, термінологічний диктант, заповнення таблиць, складання схем, розв'язання задач, виконання вправ, написання тез, написання статей, написання есе.

ФО 3. ТЕСТОВА: за закритими тестами; відкритими тестами.

ФО 4. ПРОГРАМОВАНА: тестування.

ФО 5.САМОКОНТРОЛЬ ТА ВЗАЄМОКОНТРОЛЬ: рецензування відповіді, самооцінювання письмової роботи.

5. Інформаційне забезпечення.

Основна література

1. An Introduction to Emotional Intelligence / Lorraine Dacre Pool, Pamela Qualter/ John Wiley and sons ltd. 2018. 249 p.
2. [Hariharan Meena, Padhy Meera](#) Emotional Intelligence of Doctors. [Social Science International/](#) –2011. – vol. 27, pp. 15-22.
3. Mayer J.D. The intelligence of emotional intelligence. Intelligence. NY., 1993. – pp. 433-442.
4. Гоулман Д. Емоційний інтелект. Харків : Vivat, 2019. 508 с.
5. Зарицька В.В. Емоційний інтелект як складова готовності особистості до професійної діяльності. *Вісник Харківського національного педагогічного університету ім. Г.С. Сковороди*. 2014. С. 42-51.
6. Кузнєцов М.А., Діомідова Н.Ю. Емоційний інтелект як чинник психоемоційних станів студентів в умовах іспиту. Харків: «Діса плюс», 2017. 189 с
7. Ліза Фельдман Барретт Як народжуються емоції. Таємне життя мозку. Київ. 2018. 480 с.
8. Любіна Л., Тимофієва М., Осипенко В. Емоційна компетентність як показник психологічного здоров'я особистості майбутніх лікарів. *Psychological Journal*. 2018. № 5 (15). С. 81-96.
9. Носенко Е. Л., Коврига Н. В. Емоційний інтелект; концептуалізація феномену, основні функції. Київ : Вища школа, 2003. 127 с.
10. Носенко Е.Л. Емоційний інтелект як чинник досягнення життєвого успіху: монографія. Київ : Освіта України, 2016. 182 с.
11. Носенко, Е.Л. Четверик-Бурчак А.Г. Курс лекцій з дисципліни «Теорія емоційного інтелекту» із завданнями для самоконтролю. Дніпропетровськ: ПП Акцент. 2016. 114 с

Додаткова література

1. Аршава І. Ф. Емоційна стійкість людини і її діагностика. Дніпро : ДНУ, 2006. 336 с.
2. Байсара Л. І. Множинність прояву видів інтелекту: конспект лекцій. Дніпро : РВВ ДНУ, 2010. 96 с.
3. Власова О.І. Психологія соціальних здібностей: структура, динаміка, чинники розвитку: монографія. Київ : Видавничо-поліграф. центр «Київський університет», 2005. 308 с.
4. Журавльова Л. П. Психологія емпатії: монографія. Житомир: ЖДУ ім. І. Франка, 2007. 328 с.
5. Носенко Е. Л., Аршава І. Ф, Кутовий К. П. Форми відображеної оцінки емоційної стійкості та емоційної розумності людини: монографія. Дніпро : Інновація, 2011. 178 с.
6. Четверик-Бурчак А. Г. Емоційний інтелект як чинник успішності вирішення головних життєвих завдань. *Психолінгвістика*. 2013. Вип. 14. С. 163 – 184.

Періодичні видання

1. Біда С. О. Базові емоції: поняття та види. Проблеми сучасної психології: збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, Інституту психології ім. Г. С. Костюка НАПН України / За ред. С. Д.

Максименка, Л. А. Онуфрієвої. Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2012. Вип. 16. С. 35 – 46.

2. Гуркова Д. М. Система технік емпатійного реагування // Практична психологія та соціальна робота. 2011. № 7 (148). С. 21 – 25.

3. Дмитріюк Н. С. Вплив емоцій на формування та становлення особистості // Проблеми сучасної психології. 2010. Вип. 8. С. 261 – 271.

4. Кириленко Т. С. Емоційні переживання в процесі самореалізації особистості // Наука і освіта: наук.-практ. журн. Півд. наук. Центру АПН України. 2010. № 9. С. 71 – 74.

5. Носенко Е. Л. Емоційний інтелект як форма прояву важливої складової особистісного потенціалу. *Вісник Дніпропетровського університету. Педагогіка і психологія*. 2012. Т. 20, №9/1. С. 116 – 123.

6. Носенко Е. Л., Коврига Н. В. Емоційна розумність як детермінанта успішності життєдіяльності людини і шляхи її операціоналізації. *Вісник Дніпропетровського університету. Педагогіка і психологія*. 2000. Вип. 6. С. 3–9.

7. Четверик-Бурчак А. Г. Емоційний інтелект як інтегративна властивість особистості. *Психолінгвістика у сучасному світі – 2013* : матеріали VIII міжнар. наук.-практ. конф., м. Переяслав-Хмельницький 18-19 жовт. 2013 р., Переяслав-Хмельницький, 2013. –С. 73.

8. Четверик-Бурчак А. Г. Механізми зв'язку рівнів сформованості емоційного інтелекту з успішністю життєдіяльності особистості. *Збірник наукових праць Інституту психології ім. Г.С. Костюка НАПН України*. 2011. Т. 10. №19. С. 592–602.

9. Четверик-Бурчак А.Г. Роль особистісних настанов у формуванні емоційного інтелекту як чесноти *Вісник Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна*. 2011. №47. Сер. Психологія. С. 161–167.

Інформаційні ресурси

1. Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти (затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2020р. № 898). URL: mon.gov.ua (дата звернення 15.10.2020 р.)

2. Закон України «Про вищу освіту»: від 01.07.2014 № 1556-VII. Дата оновлення: 25.09.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> (дата звернення 29 січня 2021 р.).

3. Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо вдосконалення освітньої діяльності у сфері вищої освіти»: від 18.12.2019 № 392-IX. Дата оновлення: 18.12.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/392-20#Text> (дата звернення 29 січня 2021 р.).

4. Закон України «Про освіту»: від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. Дата оновлення: 01.01.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення 29 січня 2021 р.).

5. Закон України «Про повну загальну середню освіту»: від 16.01.2020 р. № 463-IX. Дата оновлення: 16.01.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text> (дата звернення 29 січня 2021 р.).

6. Стисле описання тесту емоційного інтелекту. / Bar-On EQ-360 (у форматі- pdf). URL : http://distance.dnu.dp.ua/ukr/nmmateriali/psychological_faculty.html . (Дата звернення 29 січня 2021 р.).

7. Опитувальник диспозиційного емоційного інтелекту (TEIQue v.1.50, автор К.Petrides, Великобританія). URL : http://distance.dnu.dp.ua/ukr/nmmateriali/psychological_faculty.html. (Дата звернення 21 січня 2021 р.).

8. Емоційний інтелект. Емоційна компетентність у ділових переговорах (тренінг). URL : <http://www.jobs.ua/ukr/trainings/view/2559/>. (Дата звернення 21 січня 2021 р.).

9. Заочний семінар-тренінг Емоційний інтелект: поняття та методи розвитку. URL : <http://www.business-territory.com/content>. (Дата звернення 21 січня 2021 р.).
10. Носенко Е.Л. Форми відображеної оцінки емоційної стійкості та емоційної розумності людини. Дніпропетровськ : Інновація, 2011. 178 с. (електронна версія друкованого видання). URL :
11. http://distance.dnu.edu.ua/ukr/conference/teor/arshava_kutovoy.doc. (Дата звернення 21 січня 2021 р.).
12. Носенко Е.Л., Коврига Н.В. Емоційний інтелект. Концептуалізація поняття, основні функції. Київ : Вища школа, 2003, 126 с. URL : http://distance.dnu.dp.ua/ukr/nmmateriali/psychological_faculty.html . (Дата звернення 21 січня 2021 р.).